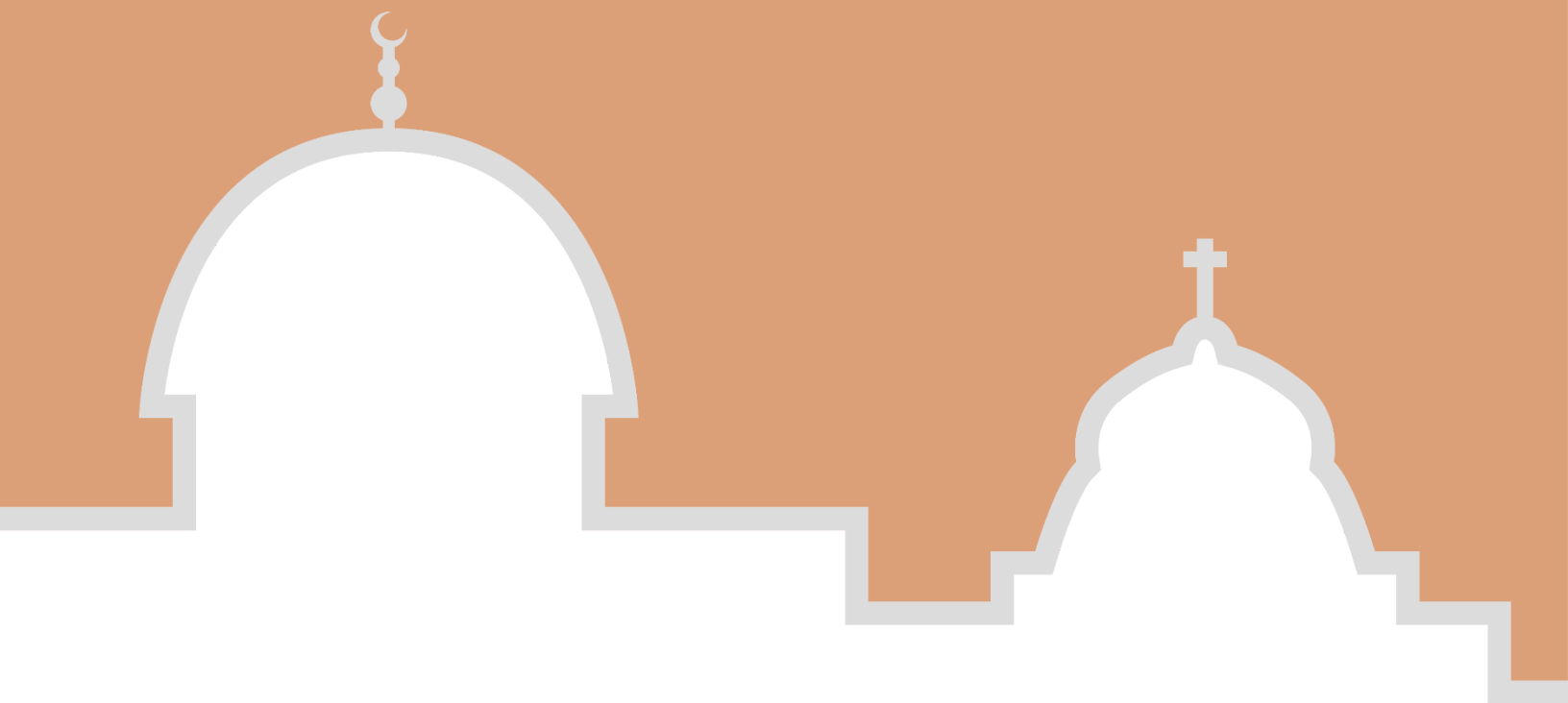

אדריכלות

סיכום הרצאות

קורס מורי דרך - דלתון

המכללה האקדמית וינגייט, 2022-2023

OREN BETZALELI

IN THE FOOTSTEPS OF THE GREATEST STORIES

תוכן עניינים

2	מבוא
3	היסטוריה של האומנות
4	אדריכלות יוונית
4	אדריכלות יוונית – עמוד וקורה
5	אלמנטים באדריכלות המקדשים היוונית
6	סדרים יווניים (Orders)
9	אדריכלות רומית
9	רקע
9	הקשת הרומאית
11	אלמנטים נוספים של אדריכלות רומית
13	סדרים רומיים
14	הפנתיאון ברומא
17	מבני בזיליקה הרומית
18	אדריכלות ימי הביניים
18	אדריכלות הרומנסק
20	אדריכלות הצלבנים
22	אדריכלות גותית
23	אדריכלות התקופה הקלאסיציסטית
24	אדריכלות התקופה המודרנית והפוסט מודרנית
24	השלד המודרני
25	אר נבו
27	ארט דקו
29	אדריכלות אורגנית
29	הסגנון הבינלאומי
30	הסגנון הברוטליסטי, סטרוקטורליסטי
31	פוסט מודרניזם

מבוא

- האדריכלות היא ענף באומנות, ואומנות עוסקת ביופי
- יופי הוא אמנם עניין אישי של טעם, אבל הוכח שישנם קריטריונים אובייקטיביים ומדידים של יופי
 - סימטריה, ובמיוחד סימטריה צירית, כלומר סימטריה סביב קו דמיוני באמצע
 - חזרתיות, טבוע המוח האנושי ואולי אפילו מאפיין אבולוציוני שקשור בחיפוש אוכל, גורם להתפעמות (כמו ענני נוצה, טביעות רגליים של בעל חיים. מאוד בולט באדריכלות איסלמית
 - חתך הזהב, יחס של בערך $1/3$ ו- $2/3$, או $1:1.618$, יחס שהיה ידוע כבר בתרבויות הקדומות של מצרים ומסופוטמיה

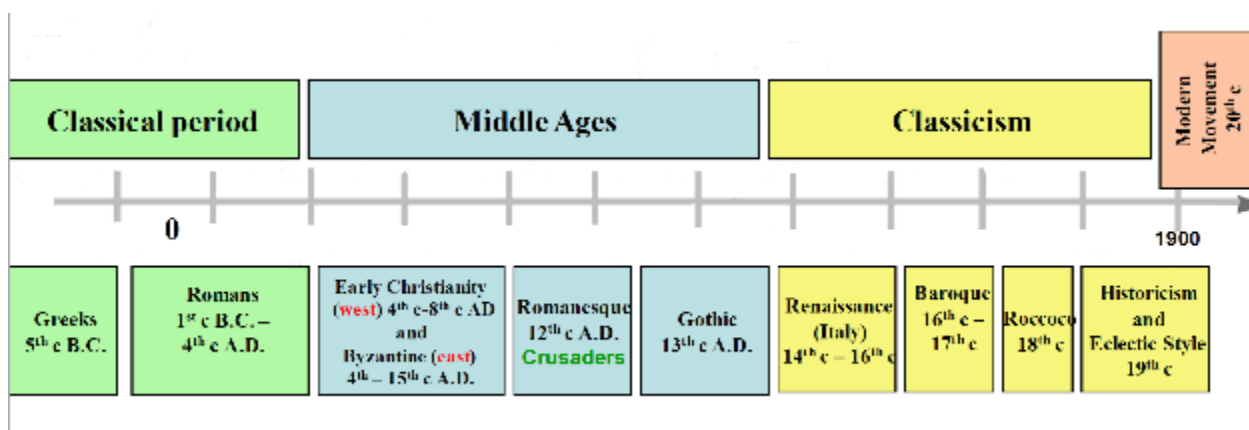
מהי יצירת אומנות?

- רעיון / תוכן / קונספט
 - תוכן או רעיון או קונספט, היצירה והאמן שיצר אותה מעבירים תוכן כלשהו או קונספט כלשהו, משהו שיש לו משמעות בעיני האמן
 - סוגים של תוכן:
 - פולחן – ניסיון לשלוט בכוחות שגדולים מהאדם, לרתום את הכוחות האלה לטובת האדם, לימים - דת
 - שלטון וחברה – בעבר, אומנים חפצי חיים חיו תחת חסותם של מנהיגים. ביקורת כנגד השלטון באמצעות אומנות נעשתה, אם נעשתה, בסתר. האומנים הכי פוריים בעבר היו אלה שידעו להתקרב לשלטון (ברניני, רמברנט)
 - רגש – רגש סובייקטיבי עלה רק בתקופה המודרנית, בעבר האומנות לא עסקה ברגש
- מדיה / טכניקה / כלי
 - האמצעי שבעזרתו מעבירים את התכנים לעולם
 - שפת גוף (ריקוד), מילים (שירה), קול (מוזיקה), בחומר
 - חומר: אומנות פלסטית - חומר שניתן בקלות לשינוי, שינוי של צורה, גודל, מרקם, מיקום
 - חומרים פלסטיים: בעבר הרחוק – אבן (גיר, שיש, חול...), מתכות (זהב, ברונזה, פלדה...), עץ, אדמה (לבני בוץ). בהווה כמובן מגוון שלם של חומרים
- באומנות הפלסטית יש ציור, פיסול ואדריכלות
- כשיש תוכן וטכניקה – זה אומנות, כשיש רק טכניקה זה Craft (אומנות בשורוק)

- לסיכום, לאומנות שני מרכיבים: תכנים ומדיות. אנחנו נתמקד בטכניקה / במדיה של חומרים פלסטיים

היסטוריה של האומנות

- התקופה הקלאסית – Classical Period – העת העתיקה
 - יוונים – המאה ה-5 לפנה"ס
 - רומא – המאה ה-1 לפנה"ס – עד המאה ה-4 לסה"נ
- ימי הביניים – Middle Ages – נקראה ככה (תקופת החושך) ע"י תקופת הקלאסיציזם
- קלאסיציזם – Classicism – חזרה לקלאסיות העתיקה

אדריכלות התקופה הקלאסית

- קלאסי = ראשוני, גם 2500 שנה אחרי האומנות של התקופה היוונית – רומית נחשבת לאומנות ראשונית, שנחשבת לשלמות
- עד לפני 150 שנה היו בסך הכל שתי שיטות בנייה ושלושה חומרים
 - עמודים (Post) וקורה (Lintel): באזורים שהגיאוגרפיה אפשרה את זה, כלומר בולי עץ ואבן שאפשרו בנייה של קורה שלא תיפול
 - קשת – קמרון – כיפה: שיטה שהומצאה ע"י תרבויות שבהם היה חוסר בחומרים שייאפשרו קורה, כמו במסופוטמיה, ששם לא היו עצים ואבנים, אלא רק בוך, שממנו מכינים לבנים

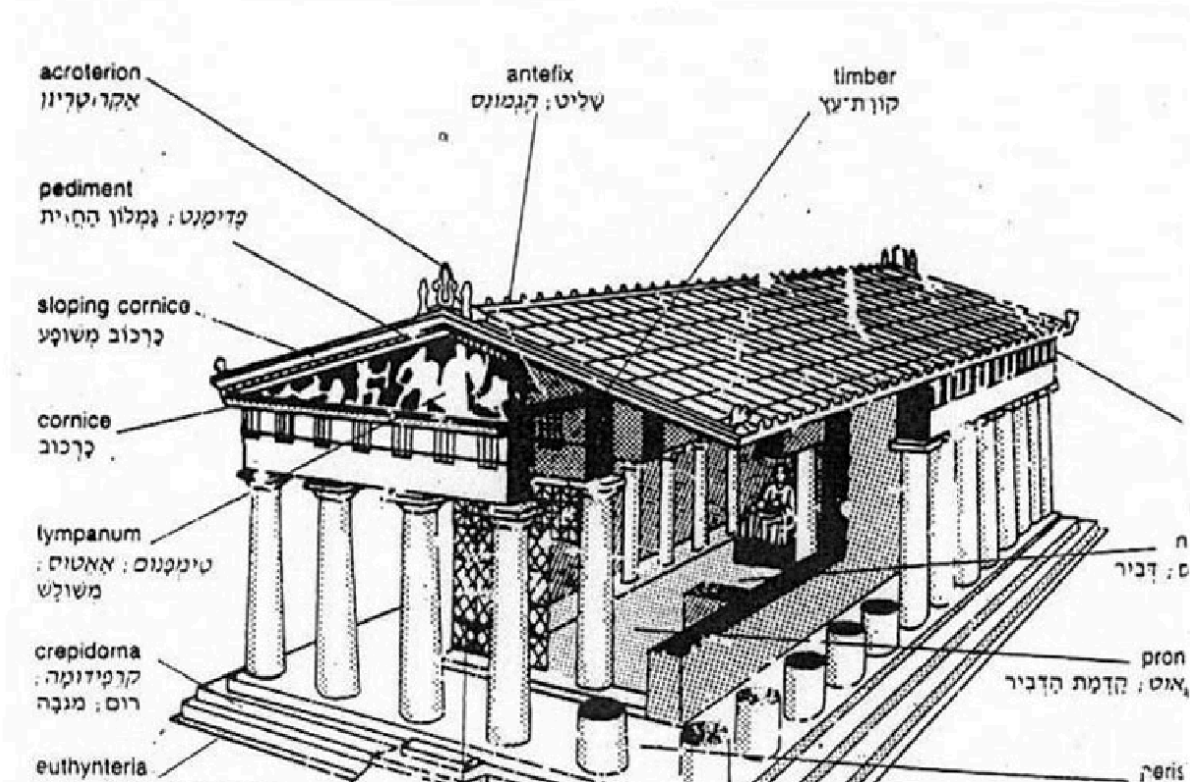
אדריכלות יוונית

אדריכלות יוונית – עמוד וקורה

- הושפעה מאדריכלות מצרית, משיטות בנייה מאבן מהאלף ה-3 לפנה"ס
- בנייה באבן יכולה להתרחש רק בתקופות שפע, בשל הצורך במשאבים של חומר, כוח אדם, ידע, ניהול וכו'...
- בתקופת שפל, בתקופות מלחמה אין כוח אדם, כמו כן בתקופות של מגיפה. בתקופות של שפל אופיינית יותר בנייה בעץ
- יתרונות שיטת העמוד והקורה – שיטה פשוטה
- חסרונות – שיטה מוגבלת בגודל המפתח, ברווח בין העמודים, שנקבע לפי אורך הקורה. הקורה גם לא "אוהבת" משקל מעליה, שעלול לאורך זמן לגרום לסדק ולקריסה

המקדש היווני

- הפרתנון (פרתנוס ביוונית) נחשב למבנה המושלם בעולם, והמשפיע ביותר בעולם על האדריכלות של ימינו. הוא נבנה לפני כ-2500 באקרופוליס היווני, לכבוד האלה אתנה שהייתה כמעט בתולה, והמילה פרתנוס היא "בתולה"
- ההגדרה האדריכלית של מקדש היא מקום משכנם הפרטי של האלים

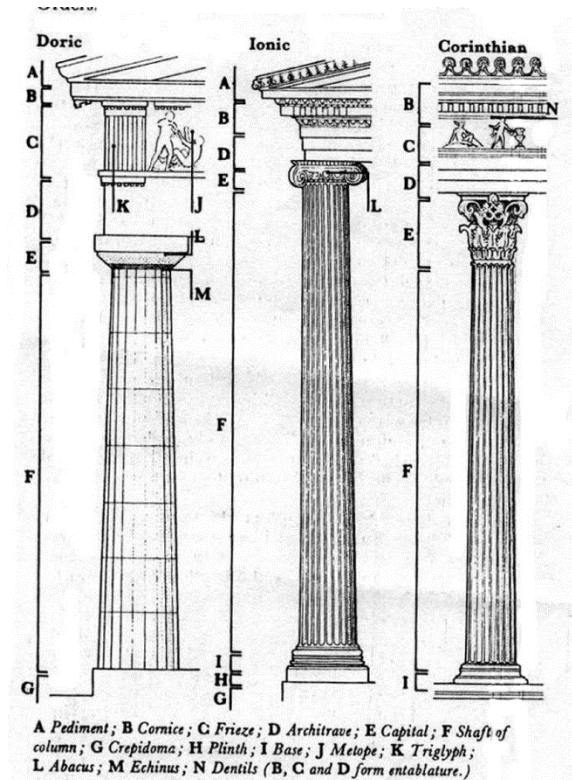

אלמנטים באדריכלות המקדשים היוונית

- המקדשים היווניים מוקפים **מדרגות**
- בתקופה הקלאסית המקדשים ישבו במקומות גבוהים, מכיוון שהאלים הם שוכני שמיים (המילה אדריכלות בעברית מגיעה מהשורש של בניית הכיל גדול)
- ואם המקדש נמצא למעלה כדי לשרת את שוכני השמיים, למה צריך מדרגות? ובכן, לא בשביל לעלות ולרדת, אלא בשביל להאדיר את המבנה. עד היום למבנים חשובים כמו בתי משפט, מוזיאונים וכו' יש מדרגות, ולא בשביל צורך פונקציונאלי
- גם במקדשים בירושלים היו מדרגות, שנקראו "מעלות", כדי להדגיש את החשיבות של המבנה באמצעות עלייה אליו
- יש מדרגות היקפיות ויש מדרגות חזיתיות – אצל היוונים המדרגות נמצאות מסביב למקדש, בהיקף שלו. אצל הרומאים המקדשים יושבים למטה במפלס הרחוב, ואם יש מדרגות הם יהיו בחזית בלבד
- מעל המדרגות יש עמודים, והעמודים באותה שורה הם זהים. חלקי העמוד הם: **בסיס, גזע וכותרת**
- מעל הכותרת יש אלמנט נוסף שנקרא **קורה**, שמונח על כותרות העמודים, והקורה היוונית תהיה מחולקת לשני חלקים רוחביים, הראשון חלק והשני מעותר

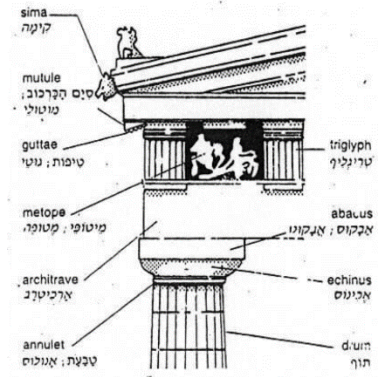
- מעל הקורות יש **גג**, בד"כ משופע, שהמשולש בשני הצדדים סגור כדי להימנע מלשלשת של יונים. המכסה המשולש נקרא **גמלון**, שהוא מבנה אומנותי

סדרים יוניים (Orders)

- סדר (Order) הוא מצב שבו כל האלמנטים במבנה הם בעלי אותו אופי עיצובי
- סדר דורי (Doric) – בעל אופי פשוט, ואפילו חסר (בסדר הדורי הראשון חסר בסיס). נקרא על שם 7 השבטים בדוריים שכבשו את יוון
- סדר יוני (Ionic) – נקרא על שם הים היוני, שעל שמו נקראת יוון בעברית, ככל הנראה נולד. כל האלמנטים שלו יותר משודרגים. הומצא הבסיס לעמוד, החריצים בגזע משוייפים
- סדר קורינתי (Corinthian) – על שם אזור שנקרא קורינתיה (Corinthia). עוד יותר משודרג וקשה לביצוע. שכן היוונים תירגמו על המונח "עבודת האל" כעבודה קשה, והמטרה של הסגנונות היווניים הם מעשה פולחני, ולא לשם יופי.
- בתקופות הקלאסיות לא יהיה מצב שבו יש עמוד יוני וכותרת דורית למשל... לכל מבנה יש סדר. או שכולו יוני או שכולו דורי וכו'.

הסדר הדורי

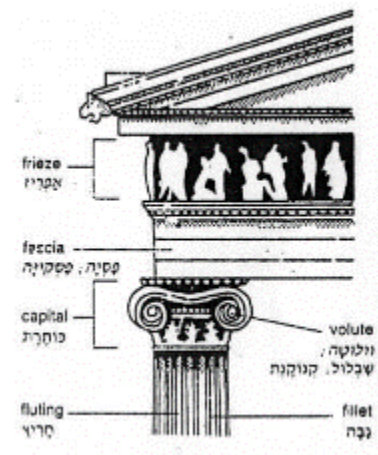

- העמוד יותר נמוך ושמן ביוחס לגובה, החריצים מחודדים ופשוטים.
- הכותרת היא האלמנט הכי חשוב לזיהוי, ומטרתה היא מפגש עם הקורה.
- היוונים לא אהבו מעבר מידי של 90 מעלות, ולכן הם עיצבו כותרות שנפגשות עם הקורה בהדרגה, באמצעות שלושה שלבים:
 - צוואר – חריץ, שהיא מעין מנורת הזהרה כהכנה לקראת השינוי בכיוון של הקורה

○ כרית – מרככת את המעבר, בנויה בד"כ בצורה מעוגלת

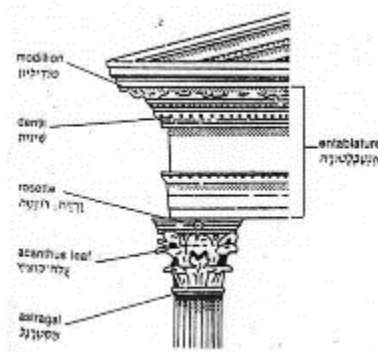
○ לוח – שהוא כבר אופקי, ועליו מונחת הקורה

- הקורה מכילה חלק חלק, ומעליו טריגליפים (לוחית עם שלושה חריצים) ומטופות (לוחיות עם ציורי דמויות).
- בין הטריגליף ולמיטופה יש יחד גודל של חתך הזהב

הסדר היוני

- כאמור הסדר היוני הומצא אחרי הדורי, ובו כל אלמנט קיבל שדרוג
- החריצים בעמודים שופו
- וויתרו על הטריגליפים והשאירו רק מיטופות
- הכרית כבר לא מעוגלת, אלא ספירלית, בצורת שבלול

הסדר הקורינתית

- גם כאן שידרגו כל אלמנט
- בכותרת הקורינתית השתנתה בעיקר הכרית, שהפכה לצורת חרוט קטום.
- לכרית הוספו שלוש שורות של עלים של צמח שנקרא קוציץ סורי (אקנטוס), שעליו נראים דומה לעלי גפן העלים הללו הם סימן ההיכר העיקרי של הסדר הקורינתי

האדריכלות היוונית מחוץ ליון

- יש תרבויות שהתעקשו להיות יוצאי דופן, למשל "אנחנו לא מתיוונים"
- למשל ביד אבשלום שבנחל קדרון רואים שני סדרים מעורבבים, מתוך ניסיון לא להיות "קלאסי" או "יווני". זו איננה טעות, אלא אמירה מכוונת שלא להיות יוני

- רואים את השכלול בכותרת (יוני) מעל עמוד פשוט (דורי)

אדריכלות רומית

רקע

- אדריכלות אופיינית מהמאה ה-1 לפנה"ס ועד ימי קונסטנטינוס, המאה ה-4 לסה"נ, עם עליית הנצרות
- הרומים מאוד דומים ליוונים ביצירת האדריכלות שלהם, שכן החוכמה הרומית הגדולה הייתה לא להמציא כלום.
- הרומים הצטיינו בלבחון את החידושים של תרבויות אחרות, לאמץ אותם, להתאים אותם ולהפיץ בכל העולם
- בעבר בשטחי איטליה ישבו האטרוסקים, שהשבטים הלאטיניים הסתכלו עליהם כעל לא מוצלחים. האטרוסקים היו גאונים בהנדסה, והם המציאו את האקוודוקטים.
- הרומים, הלאטיניים, כובשים את שטחי האטרוסקים ואת שטחי כל איטליה, ואחר מכן הם מסתכלים החוצה ופונים לכבוש עוד שטחים כדי להקים אימפריה.
- הרומים נוקטים בגישה של כיבוש תרבותי, כלומר כיבוש במאמץ קטן יחסית כשהנכבש מאמץ מרצונות את התרבות הרומית המתקדמת, ובראשה בנייה באבן ובנייה לגובה (אפשר לבנות עד 7 קומות של עד 5 מטר כל קומה מאבן בלבד) מבנים שלא מתכלים ומאוד מקושטים
- כדי לבנות לגובה הרומים לא יכולים להשתמש באדריכלות המקדש היוונית, כי היא אדריכלות של קומה אחת. ולכן הרומים מאמצים אדריכלות של קשת מסופוטמית של לבני בוץ (כמו שת תל דן).
- קשת היא מבנה חזק מאוד, שמפזר לחצים ועומסים, ולכן אפשר לבנות יותר קומות
- הארכיטקטורה הרומית היא בעלת חיצוניות יוונית מעל קונסטרוקציה רומית

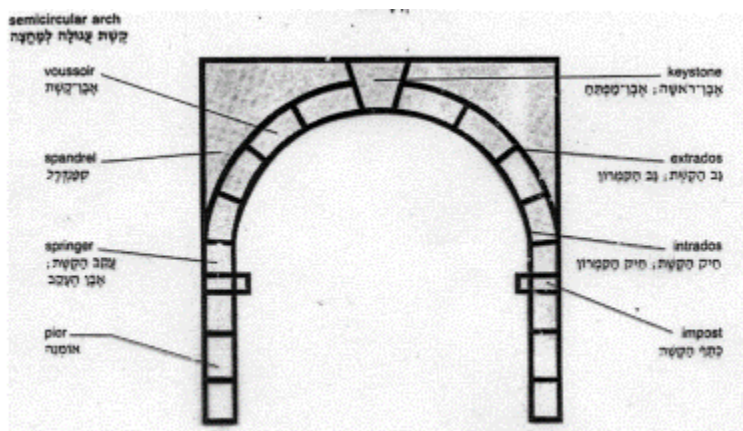

בתמונה רואים אלמנטים יוניים (עמודים, קורות, גמלון), והנדסה רומית (קשת)

הקשת הרומאית

- קשת רומית אפשר לזהות לפי שלושה מאפיינים

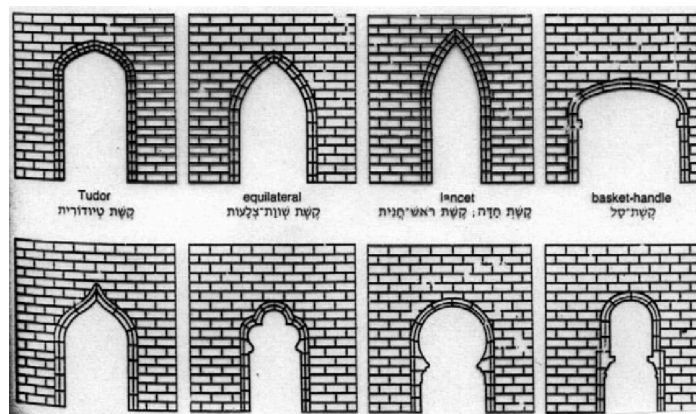
- הצורה חייבת להיות בדיוק (!) חצי עיגול, ולא שום דבר קרוב ככל האפשר
- אבן ראשה בקודקוד, ובהרבה מקרים היא בולטת
- כתפיים – בליטה במקום שבו נגמר חצי העיגול. לרוב לכתפיים היה שימוש אסתטי בלבד, אולם לעיתים היו להם שימושים פונקציונאלי.

- בנייה עם קשת רומית היא אמירה מובהקת של "תרבות מערבית". אם יש אבן ראשה אזי כנראה מישהו התאמץ לשכנע שהוא בא מתרבות מערבית, ואם יש כתפיים אז זה כבר סימן לניסיון מופרך וחסר אמינות. דוגמא אפשר לראות בתחנת הרכבת הראשונה בירושלים, בנייה עות'מאנית שהתאמצה להדגיש את הקדמה הטכנולוגית.
- הטכנולוגיה של קשת (Arch) שימשה לבנייה של כיפה (Dome), כדי ליצור חלל רחב, וקמרון (Vault), כדי ליצור חלל רחב של מסדרון

סוגים שונים של קשתות

- להלן 8 סוגים שונים של קשתות, שאף אחת מהן לא רומיות.

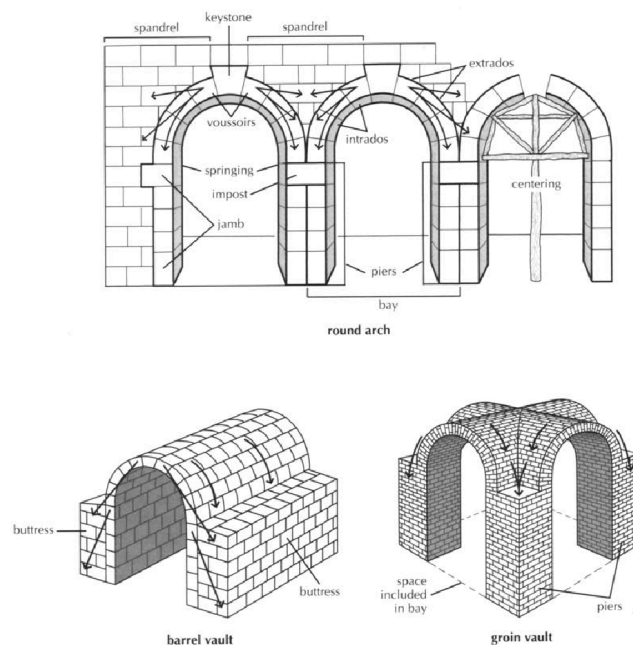

- ארבע מהן מחודדות, אחת מתוחה לגובה, אחת מורכבת מכמה חצאי עיגול, אחת היא כלל לא חצי עיגול...

- אם קשת רומית היא "מערבית", אזי כל קשת אחרת היא "מזרחית". מזרח יכול להיות מזרח רחוק, או מזרח תיכון וכו'. כמובן שלא כל שאר הקשתות הן מוסלמיות.

קמרונות

- מצבים של קמרונות
 - ארקדה (Arcade) – רצף של קשתות אחת ליד השניה (למעלה בתמונה)
 - קמרן פשוט (Barrel Vault) – קמרן גלילי, חביתי (מהמילה חבית). המפתח של החלל הוא ברוחב הקשת. הקיר שמחזיק את הקמרן צריך להיות מאסיביים (מהמילה מאסה), כדי לספוג את הלחצים של הקמרן. על הקיר צריך להיות 2-8 מטרים! בעיה נוספת היא שהחלל למטה הוא סגור ומעופש.
 - קמרן צולב (groin vault / cross vault) – שני קמרונות שמתחברים. לא צריך קיר אטום כדי להחזיק אותו, אלא ארבע נקודות אחיזה – אומנות מתמכים (ולא עמוד!).

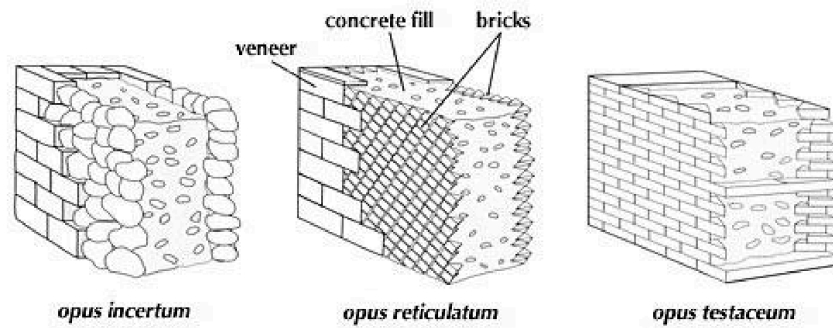

אלמנטים נוספים של אדריכלות רומית

חומרי מילוי ומלט

- הרומים זרקו לקירות הרחבים ולאומנות פסולת בניין, בעיקר שברי חרסים ושברי לבנים מודבקים ביחד באמצעות מלט / צמנט, וזהו הבטון הרומי שמורכב מאגרגטים (החלקים הקשים) ומלט (שהוא הדבק).
- המלט עצמו מורכב משלושה מרכיבים – סיד (אבן גיר שרופה), חול ומים.

- ההבדל המהותי בין הבטון העכשווי לרומי הוא שבעכשווי מוסיפים חיזוק של מוטות ברזל, שבהם נעשה שימוש רק בתקופה המודרנית.

אקוודוקט

- הנדסה אטרוסקית, אוסף של קשתות

טיח פנימי

- הרומים יצרו טיח חלק, כדי לאפשר ציור עליהם. לעיתים צבעו את הרקע של הקירות בצבע כהה (שחור, חום, בורדו) ועליהם ציירו חלונות מדומים לפי הזמנה

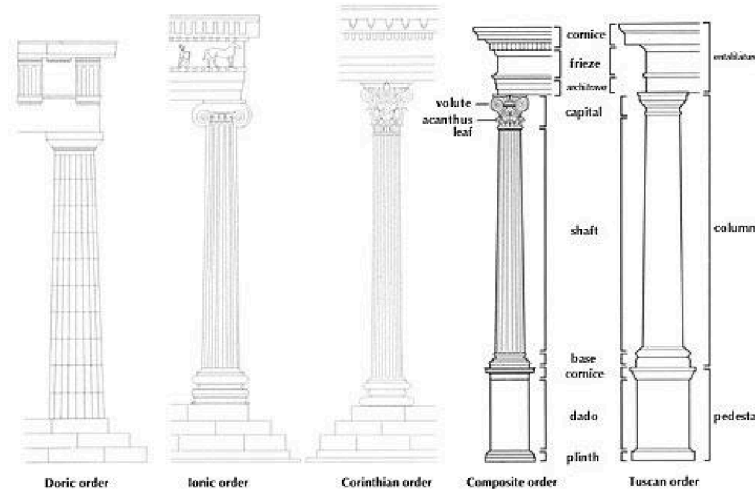

ציורי קיר רומיים

- פרסקו – מהמילה פרש, טרי או רטוב, ציור קיר שנעשה על טיח לח, והצבע נלכד בשכבה העליונה של הטיח ולא ינשור לעולם. החיסרון הוא שנורא קשה לצייר על טיח רטוב במהירות לפני שהטיח יתייבש.
- סקו (יבש) – ציור בצבעים על טיח יבש. זוהי הטכניקה המקובלת היום.
- סטוקו – מילוי מתחת לצבע כדי לתת לציור נפח מחומר מעין גבס שנקרא סטוקו. ועל הבליטה צובעים

סדרים רומיים

- קיימים חמישה סדרים רומיים, ומהם שלושת הסדרים היווניים (דורי, יוני וקורינתי), כשלפניהם הסדר הטוסקני ואחריהם הסדר המרוכב (Composite) – הכלאתי, אקלקטי, לעיתים נקרא גם הסדר המפואר. מילת המפתח לאדריכלות הרומית היא "יותר", כל דבר יותר מפואר או משודרג למול היווני.

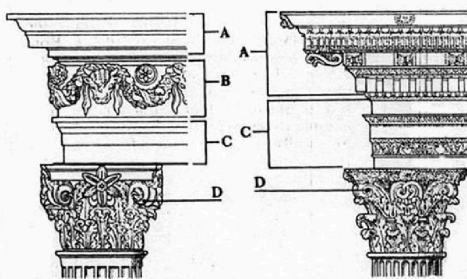

הסדר הטוסקני

- למטה, מתחת לעמוד, יש תוספת, מעין כוננית. התוספת נקראת פדיסטל (או הגבהה), בדומה להגבהות שיש במוזיאונים לפסלים.
- הכותרת מזכירה מאוד את הכותרת הדורית. הכרית פשוטה יותר, מעין טבעת. הסדר הטוסקני דומה מאוד לדורי, עם כרית פשוטה יותר.

THE ROMANS

Decoration made much use of Corinthian capitals as well as the new Composite Order, an amalgam of Ionic and Corinthian created in the 1st c AD. Rosettes, acanthus motifs and garlanded friezes commonly featured in highly ornamental entablatures. Architraves could be curved forward, or up into arches.

Capitals and entablatures: Corinthian and Composite

הסדר המרוכב

- הכותרת דומה לכותרת הקורינתית, והיא מכילה את העלים מהקורינתי וגם את השבלולים היוניים.

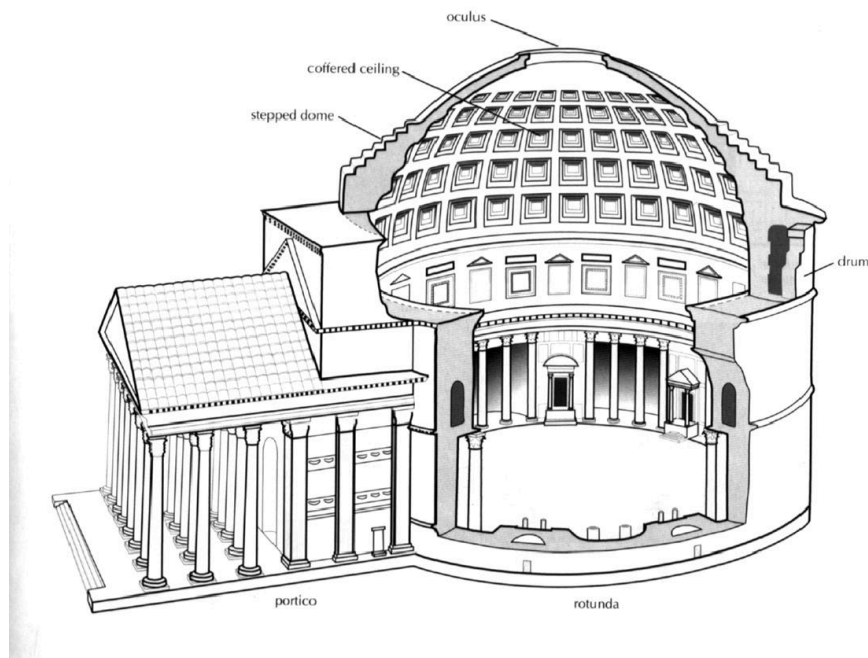
- בארץ, ברוב הכותרות שנדמה שהם קורינתיות, הם בעצם מרוכבות. העלים הרבה פעמים נשברים, ואפשר לראות את השרידים של השבלולים.
- בסדר הקורינתי המקורי עלי האקנתוס הם יותר בולטים, בעוד שבסדר המרוכב העלים מעוכים פנימה ושטוחים יותר בפאות.
- בתמונה: מימין קורינתי, משמאל רומי מרוכב

הפנתיאון ברומא

- הפנתיאון הרומי הוא מקדש המוקדש לכל האלים (פאן=כל, תאוס=אלים)
 - הפנתיאון נבנה בימי הקיסר הדריאנוס (118-126 לסה"נ), שביקש לחגוג את כל האלים הרומים, שיש עשרות מהם, ובמיוחד ל-12 האלים האולימפיים ובראשם יופיטר. הוא נבנה במרכז העיר רומא, ולא על האקרופוליס.
 - יש סברה שהוא עצמו השתתף בתכנון
 - זהו המבנה המושלם ביותר בהיסטוריה.

- זוהי הכיפה הגדולה ביותר שנבנתה בתקופתה, למרות שהיא איננה הראשונה.
- גדולתה היא שהיא מייצרת חלל גדול ללא עמודי תמיכה, בקוטר של 42 מטרים.

○ בקשת בד"כ יש אבן אחת בקודקוד שנוטה ליפול, אז הרומים וויתרו על האבן האחרונה, ובמקומה יצרו חור (אוקולוס – Oculus) בצורת עיגול, שמחזקת באמצעות טבעת ברונזה חזקה מאוד.

- כשהביזנטים מגיעים (מאה 6), לאחר שהידע הרומי הולך לאיבוד עם הכיבוש הברברי, הם לא מצליחים לשחזר את ההישג וממציאים סוג חדש של כיפה, סגנון שניכר באיה סופיה, שלימים נכבש ע"י העות'מאנים והפכה למסגד.
- אפסיס – שקע בקיר בצורת חצי גליל, שמעליו חצי כיפה, והוא מהווה את כיוון התפילה

מבנים ניאו קלאסיים בתקופה הפוסט מודרניסטית

- מרכז בק למדע במרכז ההייטק בהר חוצבים בירושלים. מאופיין בכיפה רומית, עמודים וכו'

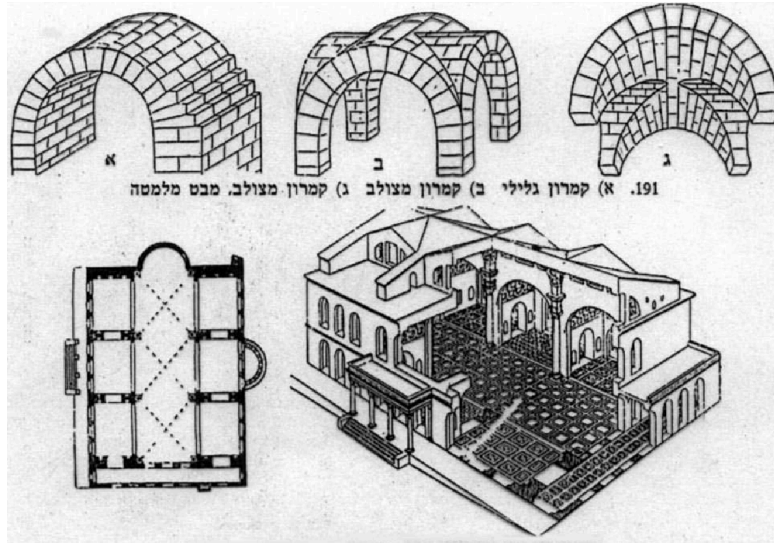

- קניון מלחה בירושלים – קמרונות גליליים, קשתות עם אבן ראשה, קמרון מוצלב בחניון

מבני בזיליקה הרומית

- מבני בזיליקה הם טיפוס של מבנים, ולא סגנון אדריכלי
- צורה מלבנית, עשויה להיות מחולקת לחללי אורך, ואפסיסים שמציינים את האלמנט החשוב בחלל
- לפני האפסיס יעמוד המזבח בכנסיות, ובבית כנסת יהיה במקום האפסיס ארון הקודש, ובסגד זה יהיה המחרב

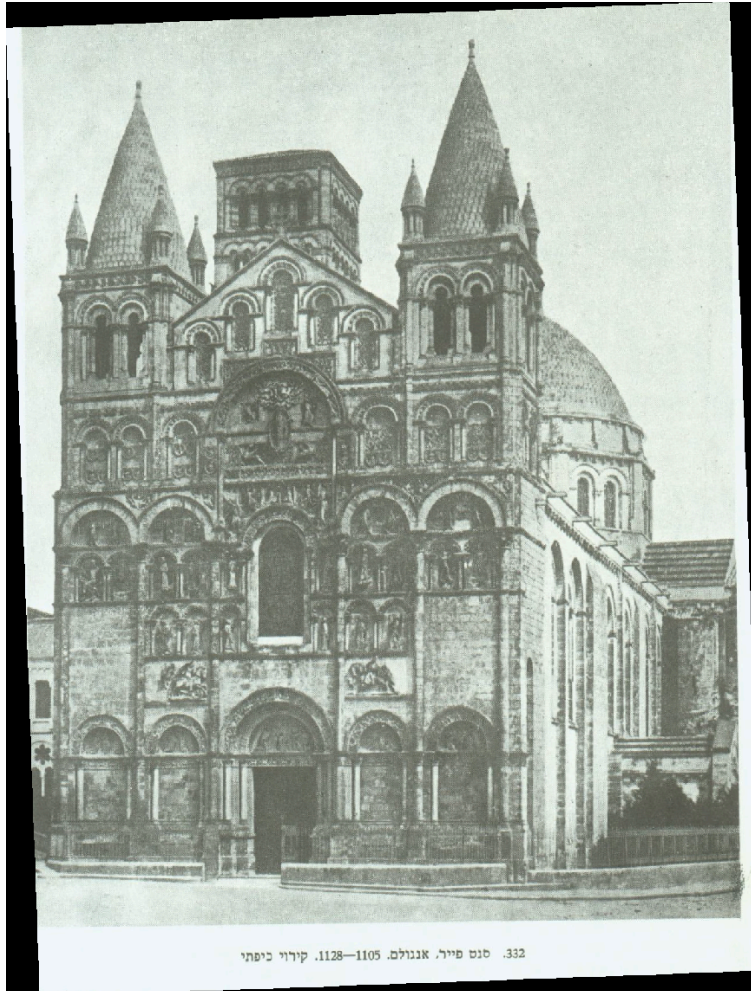

אדריכלות ימי הביניים

- מבחינים בארבעה סגנונות שמתחלקים לשלוש תקופות
 - נצרות קדומה – מזרח ומערב – הבזיליקות יאומצו ככנסיות קדומות, ובמאה ה-6 הביזנטים ינסו לשחזר כיפה
 - המאה ה-12 לסה"נ - הסגנון הרומאני / רומנסק (Romanesque – שמשמעותו "כאילו רומי", כתיאור גנאי) / נורמאני (לכבוד וויליאם הכובש הנורמני), רלוונטי לתקופה הצלבנית
 - המאה ה-13 לסה"נ - גותי

אדריכלות הרומנסק

- סגנון בנייה שמתיימר להיות רומי, שהצריך כסף כדי לממש ומשום כך היה בשימוש בידי הממסד הדתי העשיר
- אנשי התקופה חקרו את הסגנון הרומי, למדו לבנות קשתות וקמרונות, אבל לא ידעו לעשות מלט, שהובילה למבנים קטנים, חשוכים
- הדרך להראות משהו מפואר נקטו אנשי התקופה בכל מיני טריקים, כמו מגדלים גבוהים בשביל הרושם, פסי אורך כדי להקטין קירות אטומים גדולים, חלונות וקשתות מדומים

- כנסיית האוגוסטיה-ויקטוריה הוא בסגנון נאו-רומנסקי

- שימוש בסגנונות אדריכליים כאמירה פוליטית, נאו-משהו כדימוי חזותי לבעלות היסטורית תודעתית מזוייפת

אדריכלות הצלבנים

- הצלבנים כובשים את ארץ הקודש, מקימים את ממלכת ירושלים ומתיישבים בירושלים ובעוד כל מיני מקומות בארץ
- כסיימו את הכיבוש, הם צריכים להתחיל לבנות, גם ארמון, גם כנסיות ובתי הארחה, גם בתי חווה לאבירים שהגיעו לארץ (כמו בעין חמד)
- הם מביאים איתם את סגנון הרומנסק, ומתחילים לבנות בסגנון הזה. עם הזמן הם מתחילים לספוג את הסגנונות האדריכליים המוסלמים, שלהם יש קשתות מחודדות (כמו ברמלה)

- הקשת המחודדת מעבירה לחצים כלפי מטה, ופחות החוצה, ובכך הופך את המבנה ליותר יציב, ופחות לחץ על הקירות כלפי חוץ
- אז הסגנון הצלבני דומה לסגנון הרומנסק, עם קשתות מחודדים.

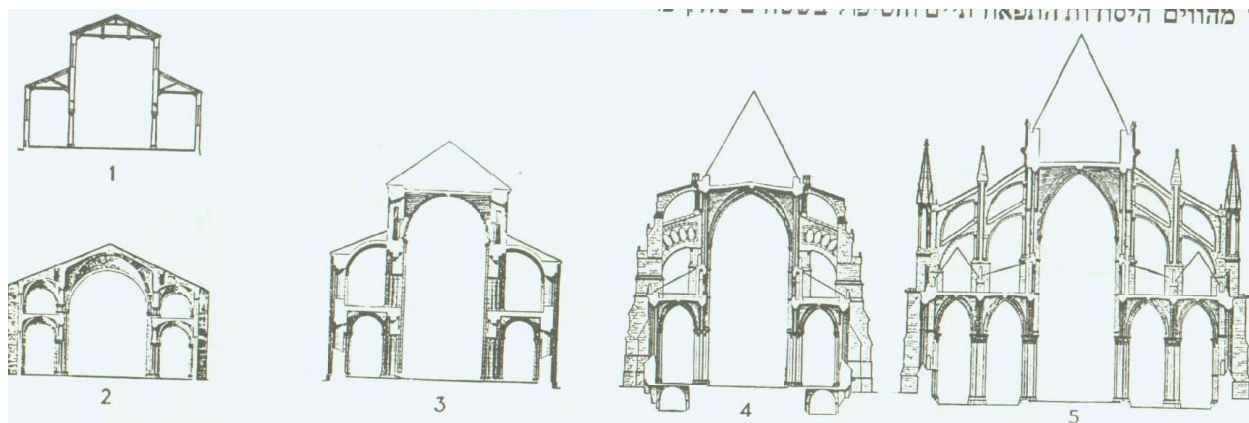

- הסגנון הזה עובר לצרפת במחצית המאה ה-12, אבל הקשת המחודדת היא מזרחית במקור
- מאפיין נוסף לאדריכלות הצלבנית היא כותרות מרפק

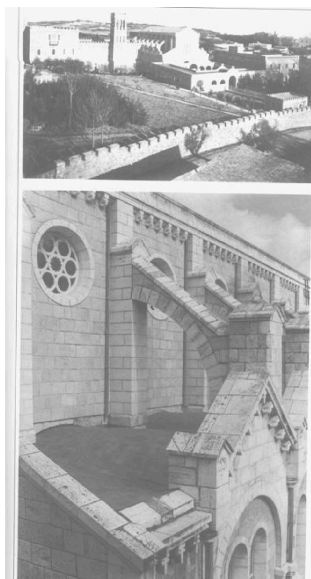

אדריכלות גותית

- המילה "גותים" היא מילת גנאי שמתארת שבטים ברבריים, כמו הויזיגותיים והאוסטורוגותיים
- שילוב של קשת מחודדת, ותוספת של "קביים" שמחזקות את הכיפה – תומכות דיעות, מאפשרת חללים גבוהים של עד 43 מטרים גובה

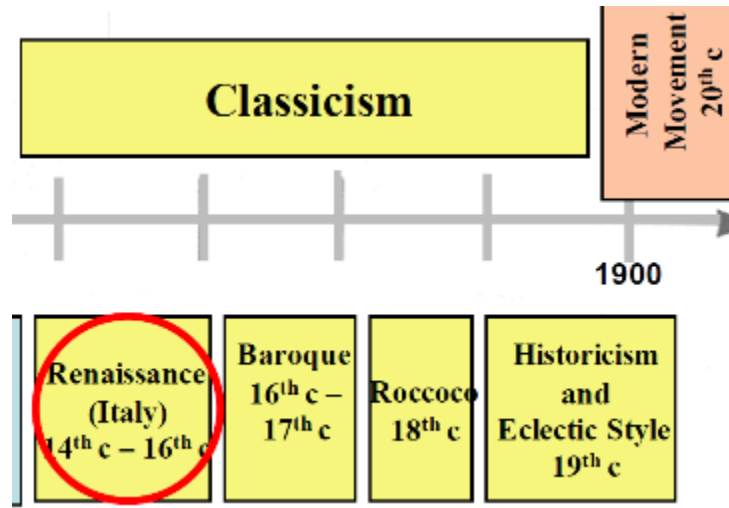

- בישראל אין מבנים גותיים אמיתיים, אבל יש מבנים נאו-גותיים
 - בית החולים האיטלקי בירושלים
 - כנסיית המנזר סנט אתיין (1900) בסדנן נאו-גותי רואים שם תומכות מרחפות

אדריכלות התקופה הקלאסיציסטית

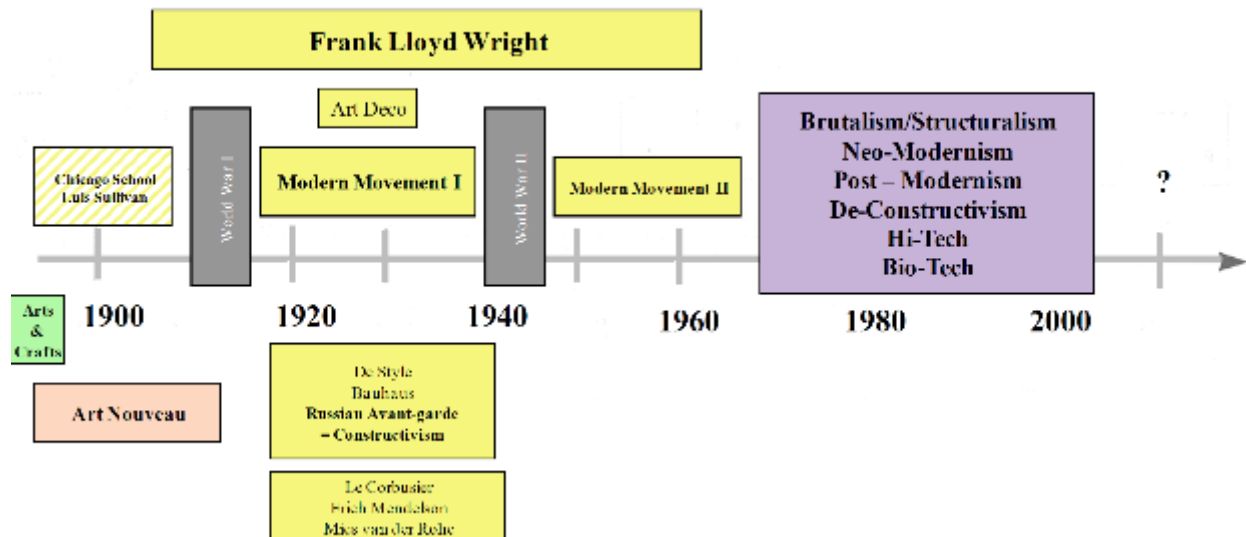
- אוסף של סגנונות שמנסים לשחזר סגנונות קלאסיים מן העבר

- אקלקטי זה ליקוט של סגנונות ניאו-היסטוריים, שלא תמיד ידוע מה מקורותיהם
- אופייני לשנות ה-20 של המאה ה-20 בתל אביב ובירושלים

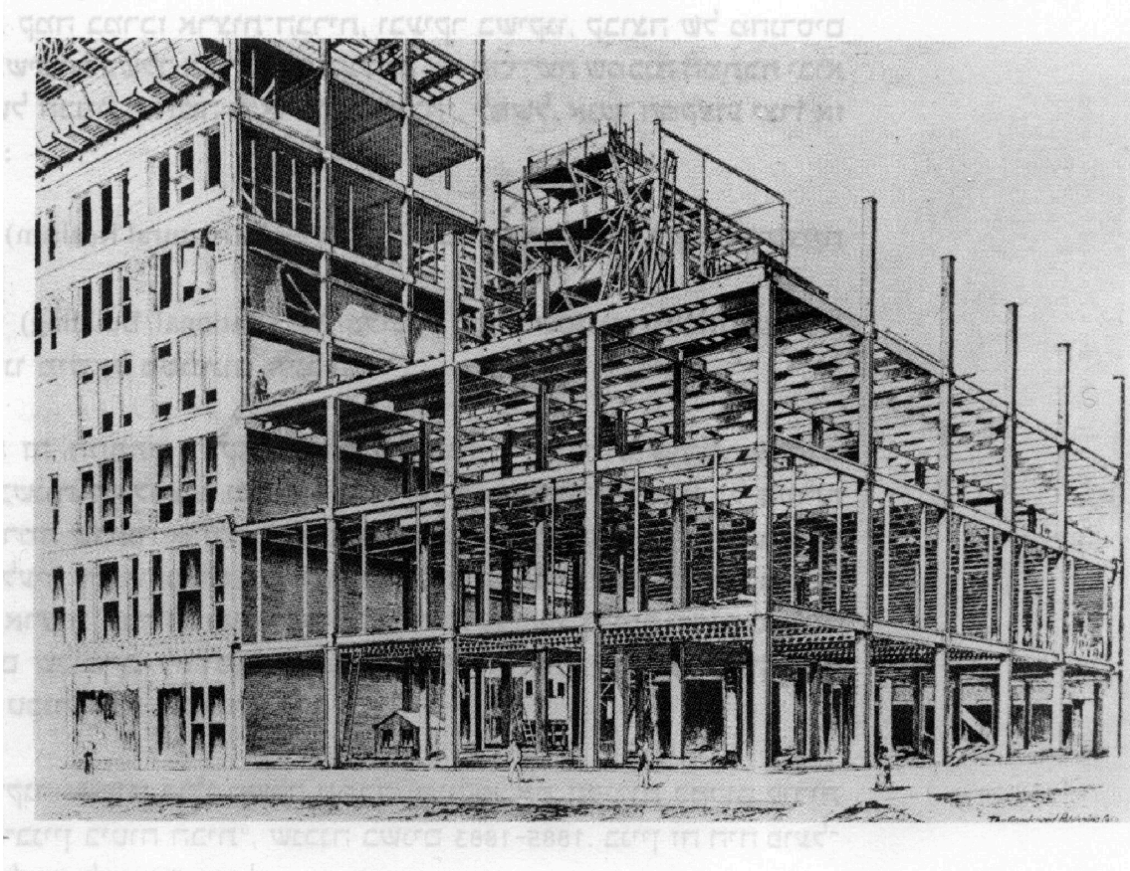
אדריכלות התקופה המודרנית והפוסט מודרנית

- "המאה ה-20" מתחילה מתישהו באמצע המאה ה-19, בשיאה של המהפכה התעשייתית
- האירועים המכוננים של המאה ה-20 הם שתי מלחמות העולם

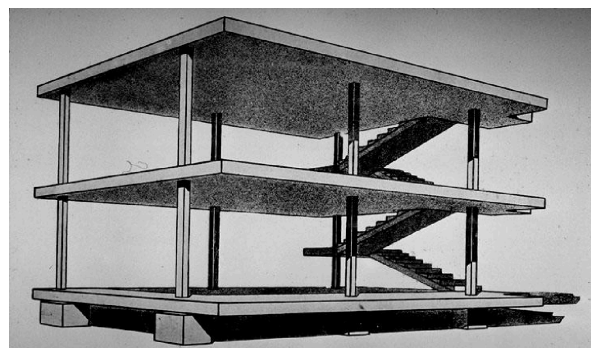

השלד המודרני

- Rails
 - במאה ה-20 מומצא המודל השלישי (מעבר לעמוד-קורה וקשתות), עם כניסת חומר חדש והוא הברזל היצוק שמהם יצרו את ה-Rails – קורות הברזל שנולדו לשמש לפסי רכבת. הריילס החליפו את קורות העץ.
 - הגרמנים הם החלוצים התחילו להשתמש בריילס
- הכנסת הריילס איפשר סגנון אדריכלי חדש של מעין כלוב, שמחזיק את עצמו, וקיר מסך או קיר וילון שמונח על הכלוב

- הסגנון האדריכלי הזה התחיל בסוף המאה ה-19, ואומץ במאה ה-20
- במאה ה-20 המהנדס קורבזייה לקח את המודל של שלד הפלדה ומחליף אותו בשלד מבטון מזוין
 - גם במקרה של שלד הבטון השלד מחזיק את עצמו, והקירות הם רק מעטפת שמונחת על השלד
 - במקור קורבזייה תכנן שאת השלד יכינו במפעל ורק ורכיבו בשטח

אר נובו

- אר-נובו (Art Nouveau) – סוף המאה ה-19, תחילת המאה ה-20 - אומנות חדשה בתרגום מצרפתית
- הסגנון מאוד רומנטי קישוטי, עם אלמנטים צמחיים של ענפים ופרחים

ארט דקו

- שנות ה-20 וה-30 של המאה ה-20
- סגנון יותר כוחני, יותר גברי, נוסד בין שתי מלחמות העולם. סגנון מופשט יותר, צורות גיאומטריות

Art Deco

Houses in California

- הארט דקו מגיע לארץ עם הבריטים, האירופיים
- זהו סגנון אליטיסטי, לא תעשייתי, מחומרים טובים ויקרים, והוא לא נתפס טוב באירופה שבתקופה זו נמצאת בתקופת שפל, ולכן הוא נודד לאמריקה הקפיטליסטית, שיכלה לאמץ אותו (אמפייר סטייט בילדינג לדוגמה)
- בארץ בתקופה הזו שולטת התפיסה הסוציאליסטית, שלא מקבלת את הסגנון הארט דקו, מפנים עורף לעבר ומנסים להקים חברה חדשה...
- הארט דקו מאומץ ע"י בעלי ממון, כמו ערבים נוצרים, כמו וילה סלמה למטה ברחוב בלפור בירושלים

- הארט דקו מקבל אליו אלמנטים מסגנונות העבר
- בית המשפט בחיפה הוא בסגנון הארט דקו

- ימקא שלושת הקשתות בירושלים נבנה ע"י אותו אדריכל שבנה את בניין ה-Empire State Building, ארתור לומיס האמונד
- בארץ בתקופה קיים מעמד ביניים שהוא לא סוציאליסטי מצד אחד, ולא אליטיסטי מצד שני, והם צורכים מבנים פשוטים וזולים, עם אלמנטים של ארט דקו

אדריכלות אורגנית

- רעיון של פרנק לויד רייט, שאומר שהארכיטקטורה צריכה להשתלב עם הנוף
- דוגמא אחת להשתלבות עם הנוף היא מבנה מדורג באזורים הרריים

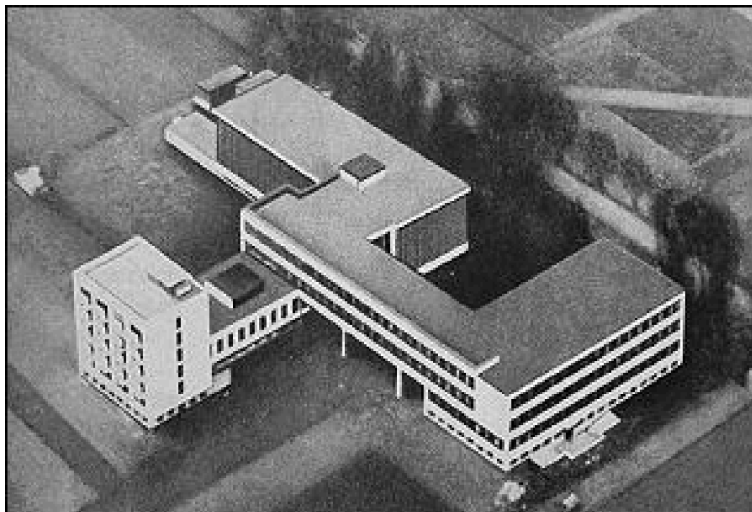
הסגנון הבינלאומי

- קבוצה של סגנונות מודרניים שמתחילים להתפתח בין שתי מלחמות העולם
- בגלל הרוח הסוציאליסטית של התקופה, אדריכלים מובילים מהתקופה שיתפו פעולה ביניהם והשתמשו באלמנטים אחד של השני
- זוהי בנייה מודרנית סגפנית, שאין בה שום דבר מלבד הפונקציונאלית, ובה אסור שיהיה מקושט ואסור להשתמש באלמנטים מהעבר, ורצוי שהבניה תהיה זולה ומהירה שכן היא מיועדת למעמד הפועלים (דירות קטנות של כ-60 מ"ר)
- באירופה של אחרי מלחמת העולם השנייה יש צורך בשיקום מהיר וזול, והסגנון הבינלאומי שולט
- הסגנון הבינלאומי מובל ע"י מספר קבוצות
 - דה סטיל בהולנד
 - המכללה לעיצוב באוהאוס בגרמניה שעיצבו את הבתים שלהם בדברים ש אפשר לייצר בייצור המוני
 - בארץ משתמשים בשם בהוהאוס לסגנון בנייה, וזו טעות. הטעות הושרשה כשהתנועה הקיבוצית שלחה של אדריכלים לבית הספר בהוהאוס, שחזרו והפיצו את השם באוהאוס ובנו בתים מרובעים פשוטים שקיבלו את השם
 - העיר הלבנה מוכרת ע"י אונסקו כעיר לבנה וסגנון בינלאומי, ולא כסגנון הבאוהאוס
 - בתל אביב המבנים קיבלו צבע לבן, ובירושלים הם נבנו מאבן גיר מקומית
- האדריכלים שהביאו את הסגנון הבינלאומי לארץ
 - אריה שרון ומשפחתו
 - זאב רכטר
 - דב כרמי ומשפחתו

● בנק לאומי בירושלים

- בית הספר באוהאוס – חלונות ארוכים להכניס אור, גג שטוח, קווים ישרים, פונקציונאלי. כל מוסדות החינוך בארץ נבנו לפי קווי המתאר האלה

- מרפסות מעוגלות בתל אביב שהמציא מנדלסון

הסגנון הברוטליסטי, סטרוקטורליסטי

- מקובל בישראל אחרי מלחמת ששת הימים, מאופיין בתחושת הכוח של אחרי הניצחון
- נפוץ דווקא בבאר שבע

פוסט מודרניזם

- !FFFFF = Form Follows Form, Fuck Function
- פריחה של אלמנטים מכל התקופות, אקלקטיקה פוסט מודרנית